

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЛІТЕРАТУРИ США ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Співачук Валентина Олександрівна

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Хмельницький національний університет

Ключові слова: пролетарська література, американська трагедія, антивоєнна тема, поетичний Ренесанс, модернізм.

Key words: proletarian literature, American tragedy, anti-war theme, poetic Renaissance, modernism.

Наприкінці ХІХ століття в історії Америки завершився період освоєння західних земель. До початку ХХ століття з фермерської країни США перетворилися в країну з високим рівнем промислово-технічного розвитку.

У першій половині ХХ століття інтенсивно розвивається література США. Про себе заявляють такі яскраві творчі індивідуальності, як Теодор Драйзер, Сінклер Льюїс, Ернест Хемінгуей, Вільям Фолкнер, Джон Стейнбек, Скотт Фіцджеральд, драматург Юджин О'Ніл, новеліст Шервуд Андерсон, поети Роберт Фрост і Карл Сендберг. Творчість найбільших американських письменників отримала резонанс і світове визнання.

Література США періоду 1910-1945 років представлена різними напрямками. У ній сильна романтична традиція, така характерна для американського літературного процесу ХІХ століття, розвивається література критичного реалізму, виникають модерністські течії.

У 20-30-і рр. США – в числі провідних країн Заходу. 20-ті роки почалися як десятиліття економічного процві-

тання. Письменник Скотт Фіцджеральд назвав цей час “століттям джазу”. Це визначення міцно увійшло в побут літературознавців і письменників. Фіцджеральд розповів про світовідчуття американців, особливо молодого покоління, чиї юнацькі та юні роки збіглися з війною. У статті “Відлуння століття джазу” (1931) він писав: “Це було століття чудес, це було століття мистецтва, це було століття крайнощів і сатири ... Всю країну охопила жага насолоди і гонитва за задоволеннями ... Слово “джаз”, яке тепер ніхто не вважає непристойним, означало спершу секс, потім стиль танцю і, нарешті, музику. Коли говорять про джаз, мають на увазі стан нервової напруженості, приблизно таке, яке запановує в великих містах при наближенні до них лінії фронту. Століття джазу відрізняється тим, що ніхто не відчував ніякого інтересу до політики”.

У жовтні 1929 року стався крах на нью-йоркській біржі, країну потрясла сильна економічна криза, що призвело до масового безробіття. Почався період “великої депресії”. 30-ті роки з властивою їм гостротою соціально-полі-

тичного протесту отримали назву “червоних тридцятих”.

Народне невдоволення і підйом робочого руху сприяли розвитку пролетарської літератури і виявилися в співчутті ідеям соціалізму. Це позначилося на творчості Сінклера Льюїса, Шервуда Андерсона, Юджина О’Ніла, Карла Сендберга. 1935 року була опублікована антологія “Пролетарська література в Сполучених Штатах”. Авторами її були 63 письменники. Серед них – Джон Дос Пассос, Ерскін Колдуелл, Кліффорд Одетса, літературний критик Малькольм Каулі.

Істотно змінилася характерна для літератури США тема “американської мрії”, вона чітко прозвучала в літературі XIX століття й отримала подальший розвиток у літературі XX століття. Тепер оптимістична віра в процвітання Америки і щастя, що дарується багатством, піддалася сумніву. Тема “американської мрії” трансформувалася в тему “американської трагедії”. “Американська трагедія” – так названо найвідоміший роман Теодора Драйзера. “Трагічною Америкою” назвав Драйзер книжку своїх статей, що вийшла в 30-ті роки.

Похмура атмосфера Америки, яка переживає економічну кризу, передана в творах Джона Стейнбека (1902-1968) 30-их років – в оповіданнях, у повісті “Про мишей і людей” (1937), у романі “Грона гніву” (1939). У цьому творі розповідається про робітничу сім’ю Джоудів, яка перетинає Америку в пошуках заробітку. Роман заснований на фактах, зібраних письменником під

час знайомства з життям сезонних робітників. Життєва достовірність книги викликала суперечливу реакцію: у деяких штатах її піддали забороні і навіть спаленню. 1940 року Стейнбек був удостоєний за роман “Грона гніву” Пулітцерівської премії.

Однією з магістральних тем у літературі 20-30-их років стала антивоєнна тема. У 20-ті роки вона прозвучала в оповіданнях і романах Е. Хемінгуея – “І сходить сонце” (1926), “Прощавай, зброє!” (1929), в романах У. Фолкнера “Солдатська нагорода” (1926) і “Сарторис” (1929), у романах Дос Пассос “Три солдата” і “Манхеттен” (1929). Ці письменники були учасниками війни. Повернувшись додому, вони знову зіткнулися з помилковою пропагандою про війну, але тепер уже в умовах мирного часу, що з ще більшою очевидністю виявило безглуздість принесених жертв і загострило біль спогадів про загиблих. Антивоєнна тема в літературі 30-их років злилася з темою боротьби проти фашизму. Їй присвячені романи У. Фолкнера “Світло в серпні” (1932) і Е. Хемінгуея “По кому дзвонить дзвін” (1940).

Творчість поетів Роберта Фроста (1874-1963), Карла Сендберга (1878-1967), Ленгстона Х’юза (1902-1967) дозволила критикам і історикам літератури говорити про “поетичний Ренесанс” в американській літературі першої половини XX століття.

Пошуками нових засобів художньої образотворчості відзначено творчість Джона Дос Пассоса (1896-1970), про що свідчить роман “Манхеттен” (1926),

у якому використано техніку монтажу, застосовуваного в кінематографі. У 30-ті роки виходять романи-трилогії Дос Пассоса "США": "42-я паралель" (1930), "1919" (1932), "Великі гроші" (1936). Мета автора – створити американський епос ХХ століття.

В оновленні театру і драматургії США велику роль зіграв драматург Юджин О'Ніл. Звільнивши драматургію від характерних для комерційного театру штампів, він зробив її досягненням національного мистецтва.

Формування модернізму в літературі США відбувалося під істотним впливом культури європейських країн і перш за все Франції. У 20-ті роки в Парижі жило багато американських письменників: Е. Хемінгуей, Ф. С. Фіцджеральд, Г. Зрайки, Е. Паунд, який назвав столицю Франції "лабораторією ідей". Через Францію лежав шлях Томаса Стернса Еліота до Англії, де він влаштувався на все життя. Історики літератури ввели поняття "європейська школа американського модернізму", яка була пов'язана з ім'ям Езри Паунда і Гертруди Стайн.

Намагаючись повернути втрачені позиції в галузі ідеології, американська буржуазія використала засоби масової

інформації для реклами модерністських творів і всіляко підтримала розвиток власне розважальної літератури. Тому в кінці 20-х років відбувався розквіт «масової літератури», центром якої став Голлівуд.

У 20-ті роки у творах прогресивних письменників важливе місце займали теми соціального протесту та «втраченого покоління». Світова економічна криза, що розвивалася у 1929 році, призвела до появи нових тенденцій у літературі. Активізувалася літературна і публіцистична діяльність письменників соціалістичної орієнтації. З'явилася твори «жорстокого реалізму». У цей час посилилася антифашистська боротьба прогресивних письменників США. У цілому розвиток американської літератури першої половини характеризувався домінуванням реалістичного методу зображення дійсності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зарубежная литература XX века: учеб. для вузов / Л. Г. Андреев [и др.]; под ред. Л. Г. Андреева. – М. : Высш. шк.: изд. центр Академия, 2000. С. 356–373.
2. Зарубежная литература. XX век: учеб. для студ. пед. вузов / Н. П. Михальская [и др.]; под общ. ред. Н. П. Михальской. – М. : Дрофа, 2003. – С. 214–252.